

системи. Останнє вказує й на те, що методи підтримки прийняття і оптимізації рішень щодо розвитку національної економіки пов'язані з економічною поведінкою і мають ігровий характер [8], що потребує консенсусного узгодження інтересів та забезпечення стабільності соціально-економічної системи на основі політико-правових норм і стандартів.

Список джерел

1. System of National Accounts 2008. – U.N., N.Y., 2009. – 722p. (ST/ESA/STAT/SER.F/2/REV.5).
2. Петер фон дер Липпе. Экономическая статистика: Статистические очерки – том 1 Европейского центра повышения квалификации. – Штуттгарт, Йена: ФСУ Германии, 1995. – 629 с.
3. Чаянов А.В. Избранные труды. / Ред. кол. Серии. В.Е.Адамов. – М.: Финансы и статистика, 1991. – 432с.
4. Ойкен В. Основные принципы экономической политики. М.: «Прогресс», 1995. –496 с.
5. Use of Macro Accounts in Policy Analysis. – U.N., N.Y., 2002. – 333p. (ST/ESA/STAT/SER.F/81).
6. Національні рахунки України за 2015 рік. Стат. збірник. Державний комітет статистики України. Київ, 2017. – 185с.
7. Волошин О.Ф., Кудін В.І., Кулик В.В. Балансові моделі національної економіки та методи підтримки прийняття і оптимізації рішень / Праці VIII міжнародної школи-семінару «Теорія прийняття рішень». – Ужгород, УжНУ, 2016. – с.70-73.
8. фон Нейман Дж., Моргенштерн О. Теория игр и экономическое поведение / Дж. фон Нейман, О.Моргенштерн. Пер. с англ. М.: Наука, 1970. – 707с.

© Кулик В.В., 2017

3.3. Динаміка цінностей і пріоритетних напрямків збалансованого розвитку в умовах трансформації економічних систем

Науково обгрунтоване визначення завдань і цілей економічного розвитку як для окремого підприємства так і для суспільства в цілому є надзвичайно актуальним. Розподіл суспільних ресурсів для задоволення державних інтересів і соціального забезпечення населення завжди була і залишається важливою економічною проблемою. Формулювання і реалізація завдань без врахування потреб суспільства і без відповідного

розподілу ресурсів не тільки не гарантуватиме його економічного зростання, а й може привести до банкрутства навіть в критичній його формі – соціально-політичного вибуху.

Необхідність поєднання комерційних (економічних) і соціальних потреб для розвитку суспільства була показана ще в минулому столітті П. Друкером [1] як метод програмно-цільового (ПЦМ) бюджетування і управління ресурсами. *Основною проблемою бюджетування і управління не тільки підприємств, а й держави є відсутнє наукове супроводження визначення економічно і соціально значущих цілей та комплексних показників оцінки їх досягнень.*

Ціннісна орієнтація суспільства (або окремого підприємства) – це визначаючий фактор розвитку на всіх рівнях управління: операційному, тактичному і стратегічному. «Філософію цінності» найбільш послідовно і систематизовано виклав І. Кант. Самі цінності можуть бути *відносними* і *абсолютними*. По Канту речі, які існують незалежно від волі людини і які не мають розуму є *відносними цінностями, або цінності для нас*. «Людина і загалом всяка розумна істота існує як мета сама по собі», і «ця мета не може бути замінена ніякою іншою метою» є «об'єктивною метою» або «абсолютною цінністю» [2, с. 269]. «Людина, правда, не така вже й свята, але *людство* в її обличчі повинне бути для неї святим» [3, с. 414]. При дотриманні суспільних цінностей економічного розвитку потрібно дотримуватись загального закону природи про мораль: «*поводься так, як якби максима твого вчинку за допомогою твоєї волі повинна була стати загальним законом природи*» [4, с. 261]. По Канту, цінність існує як властивість розумної людини і людського відношення до світу, як міра людяності і свободи. Тому можна говорити і про існування персональних цінностей, цінностей значимих для суб'єкта-особистості, або *відносних цінностей(цінностей-засобів)*.

Цінності визначаються типом суспільства. Дані першого панєвропейського дослідження цінностей різних народів Європи [5] показали, що радянське суспільство сформувало в Україні людину зациклену на матеріальних цінностях, нездатну радіти життю.

Загальноукраїнські соціологічні дослідження на основі міжнародних моніторингових досліджень – World Values Survey

(WVS) та European Social Survey (ESS) [6] – встановили цінності українського суспільства у 2015 році.

В таблиці 1 показано десять найважливіших цінностей впорядкованих в напрямі зменшення їх важливості в європейських країнах.

Таблиця 1
Важливість десяти цінностей (відносні значення) Європейських країн у порівнянні за даними ESS-2013 і Социс-2015*.

	Західна Європа	Скандинавські країни	Південна Європа	Пострадянська Європа	Україна** 2011 [5]	Україна*** 2013	Україна*** 2015
Безпека (безпека і стабільність суспільства, відносин і себе)	0,37	0,10	0,64	0,63	1	0,66	0,64
Свобода (самостійність, незалежність суджень і прийняття рішень, творчість пізнання)	0,44	0,48	0,34	0,17	24	0,01	0,01
Наука (захопленість, ризик, новизна, гострота відчуттів, життя з викликами і важкими завданнями)	0,64	0,51	0,83	0,77	25	0,70	0,55
Екологія (універсалізм, толерантність, захист благополуччя, оточуючого середовища)	0,61	0,67	0,59	0,40	16	0,38	0,35
Мораль (стримування дій і намірів, які можуть викликати осуд або нашкодити іншим)	0,31	0,11	0,20	0,03		0,06	0,05
Бізнес МСП (особистий успіх за допомогою власних здібностей у відповідності до соціальних стандартів)	0,42	0,66	0,32	0,13		0,24	0,22

Доброчинність (підтримка і покращення благополуччя близьких та знайомих)	0,80	0,93	0,69	0,46		0,42	0,32
Традиція (повага і прийняття звичаїв та ідей, що витікають з традиційної культури і релігії)	0,01	0,17	0,25	0,12	3	0,00	0,06
Влада-Багатство (статус, престиж, домінування над людьми та ресурсами)	1,01	1,08	0,99	0,55	6	0,18	0,25
Гедонізм (власна насолода і чуттєве задоволення)	0,13	0,00	0,45	0,51	24	0,62	0,51

* Авторське групування.

** Найбільш значимі цінності України для жителів європейських країн за даними European Social Survey.

*** Важливість цінностей (відносні значення) за 10 основними цінностями. Социс-2015. Найбільш важлива цінність – максимальне плюсове значення, найменш важлива цінність – найнижче від'ємне значення.

Найважливішою цінністю для загалу українців і європейців є *безпека*, нижче оцінюється *благополуччя і оточуюче середовище* (табл. 1). В Україні у 2015 році негативно оцінюються конформізм (наміри пошкодити іншим), досягнення (успіх від власних здібностей), влада-багатство (власний престиж, здібності, статус), гедонізм (власна насолода від життя), ризик-новизна (гострота відчуттів життя), що свідчить про пасивність українців в житті. Самостійність, гедонізм і ризик-новизна оцінювались найнижче. Українці показали такі негативні якості, як нездатність, відсутність бажання самостійно приймати рішення, творчого пізнання, байдужість до власних престижу і насолоди життя. В останні роки важливість цінності *самостійність* зменшується аж до її відторгнення. З такими якостями українців неможливе економічне зростання, а тому економічний розвиток вимагає їх осучаснення.

За опитуванням громадської думки про права людини в Україні Фондом Демократичні ініціативи ім. І. Кучеріва в грудні

2016 року [7] встановлено, що найбільш цінним для українців є в напрямі зниження пріоритету цінностей: безпека, соціальне забезпечення, інформація, свобода.

Складний економічний і політичний стан, військовий конфлікт створили надзвичайно складний симбіоз визначних цінностей для вибору пріоритетів економічного розвитку в Україні. Потреба в безпеці належить до першочергових потреб соціальних спільнот. Ця цінність має універсальний характер і є складовою цінності «людина».

Досвід України показав, що в умовах сучасних гібридних війн *інформація* і *наука* займають наступний щабель в ієрархії цінностей. Розвиток військово-промислового комплексу, інформаційних і науково-освітніх галузей повинні стати першочерговим завданням українського суспільства.

За межею бідності, яка відповідно до стандартів Організації Об'єднаних Націй встановлена на рівні 5 доларів на день, проживає більш як 80% населення України. За розрахунками депутатів, відповідно до законодавства встановлений прожитковий мінімум в Україні на сьогоднішній день становить 1,5 дол. на день або 50 дол. на місяць. Відповідно до закону про держбюджет на 2015 рік, прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць з 1 січня 2015 року становив 1176 грн., мінімальна заробітна плата – 1218 грн [8]. Соціальне забезпечення є важливою цінністю сучасного українського суспільства.

В політичній економіці досліджується категорія «вартості», яка представляє собою одну із форм цінності – *економічну цінність*. Економічне визначення цінності пов'язане з категорією економічного багатства, з обґрунтуванням важливості *ресурсного потенціалу* економічної системи та гарантії певних благ для економічного та якісного людського розвитку. Пріоритети і міра розподілу ресурсів між цінностями визначаються на базі існуючого виробничого ресурсного потенціалу, який утворюється бізнесом, головним чином, малих і середніх підприємств. Таким чином, *бізнес малих і середніх підприємств* займає важливе місце серед цінностей сучасного суспільства.

Найпершим прагненням людського роду на думку Гоббса є «*вічне й невпинне бажання дедалі більшої та більшої влади, бажання, яке припиняється лише зі смертю*»[9]. Людина має право оберігати власне існування, робити все те, що вона вважає

для неї добрим, але зважаючи на велику кількість людей і засобів досягнення мети «це - неминуче веде до розвалу держави». [9, с. 547]. Згідно другого природного закону «людина мусить погодитись, якщо на це згодні й інші, тією мірою, якою вона вважає це необхідним заради миру і захисту себе, відмовитись від свого права на всі речі й задовольнитися тією мірою свободи у ставленні до інших людей, яку б вона визнала за іншими людьми стосовно себе». Саме таким є закон Євангелії: «Все, що бажаєте ви, щоб інші вам чинили, те ви чиніть їм» [9, с. 156]. Релігійна норма суспільних відносин трансформувалась через філософську формалізацію у появу «золотого правила моральності». Саме це правило стало називатись однією з основних моральних цінностей сучасного суспільства – *мораль*.

Кілька прикладів ціни моралі в українській економіці. Площа території санкціонованих та несанкціонованих полігонів сміттєзвалищ в Україні складає 7% від всієї території держави, а площа об'єктів природного заповідного фонду – близько 4,5%. [9]. Ціна аморального адміністративного керівництва складає 2,5% не використаної площі території від всієї території держави. ПДВ із вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) станом на 31.12.2015 склало 106702,3 млн. грн., а відшкодовано бюджетом лише 68405,3 млн. грн. [11] Ціна аморальності державної податкової служби – 38297 млн. грн. Розмір попереджених у наслідок вжиття Комітетом заходів із припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції неправомірних втрат і витрат юридичних і фізичних осіб у 2014 році становив понад 753,5 млн грн. [12]. Ціна аморального бізнесу – 753,5 млн. грн..

Виклики сучасного суспільства завершують ряд базових цінностей такими як *мораль* і *екологія*.

Нестабільні умови функціонування і незадовільний рівень ресурсного забезпечення як окремих підприємств так і економіки України в цілому можуть призвести до розбалансування економічного стану загалом всієї соціально-економічної системи. Складний економічний і політичний стан, військовий конфлікт створили надзвичайно складний симбіоз цінностей для вибору пріоритетів економічного розвитку в Україні, які необхідно визначити.

Метою дослідження є формування пріоритетів цінностей сучасного українського суспільства необхідних для

обґрунтування оптимального розподілу ресурсів і забезпечення його економічного зростання.

Сучасні нестабільні умови функціонування і незадовільний рівень прогнозування розвитку як окремих підприємств так і економіки України в цілому можуть призвести до розбалансування економічного стану загалом всієї соціально-економічної системи. Головними соціально-економічними загрозами стану в Україні стали виклики: військовий конфлікт, проблеми з капітальними, енергетичними та фінансовими ресурсами, бідність, брак продовольства і екологія.

Бюджет – це план формування і використання фінансових ресурсів для забезпечення функцій держави і напрямків її економічного розвитку. Проведено дослідження пріоритетів базових цінностей суспільства України за прийнятим показником – *індекс цінності* як відношення кількості вкладених ресурсів зведеного бюджету країни до річного бюджету (табл. 2 і 3).

Звичайно, прийнятий показник пріоритету цінності (індекс цінності), який відображає долю вкладених ресурсів на формування цінності не можна вважати беззаперечним. Всі реальні підсистеми управління є відкритими і взаємодіючими. Наприклад, освіта – це не тільки джерело інформації і знань, в системі освіти формуються моральні принципи, готовність до захисту Вітчизни, засади розвитку наукового аналізу і т. д. Очевидно, система формування цінностей суспільства будується на принципах системного аналізу.

Для спрощення аналізу і виявлення базових цінностей і їх пріоритетів в системі управління в Україні прийнято такі сукупності підсистем органів формуючих бюджет, які є найвпливовішими на формування цінностей (табл. 3).

Встановлено цінності найвищого пріоритету в напрямку його зменшення: *соціальне забезпечення, безпека і інформація*. Зростання витрат у 2014-2017 р.р. на формування цінностей *соціальне забезпечення, безпеку і інформацію* прямо пропорційне зростанню бюджету, приблизно, у два рази. При цьому забезпечення цінності *безпека* (у час військового конфлікту стосовно безпеки самої держави !) у два рази менше, цінності *інформація* майже у три рази менше порівняно із цінністю *соціальне забезпечення*, забезпечення цінностей *свободи* на порядок, а *екології, науки, бізнесу і моралі* на два порядки менше.

Таблиця 2

Цінності українського суспільства і динаміка їх
забезпечення ресурсами *

Пріоритети цінностей людського роду обґрунтовані філософським вченням	Пріоритети цінностей у 2017 році	Динаміка забезпечення ресурсами формування цінностей в українському суспільстві, млрд. грн. за цінами 2014 року			
		2014	2015	2016	2017
Цінності	2017				
Безпека (безпека і стабільність суспільства, відносин)	2	50,01	83,25	100,66	126,44
Свобода – самостійність (незалежність суджень і прийняття рішень, творчість пізнання)	4	13,50	14,99	9,92	13,28
Інформація	3	30,10	30,30	73,49	79,06
Наука – ризик, новизна (захопленість, новизна, гострота відчуттів, життя з викликами і важкими завданнями)	5	6,68	4,69	2,62	4,32
Соціальне забезпечення	1	102,99	127,85	226,45	222,55
Бізнес МСП – досягнення (особистий успіх за допомогою власних здібностей у відповідності до соціальних стандартів)	7	0,05	1,56	0,11	3,08
Мораль (конформізм – стримування дій і намірів, які можуть викликати осуд або нашкодити іншим)	8	0,08	0,04	1,06	2,16
Екологія або універсалізм (толерантність, захист благополуччя, оточуючого середовища)	6	7,03	4,11	4,56	5,27
Сума витрат бюджетного забезпечення базових цінностей		210,44	266,79	418,87	456,16
Зведений бюджет		498,0	509,1	676,4	774,5

*побудовано автором за даними [13, 14, 15, 16]

Таблиця 3

Структура ресурсного забезпечення базових цінностей українського суспільства*.

<i>Цінності</i>	<i>Джерела ресурсів (планове бюджетне забезпечення)</i>
Безпека	Міністерства оборони, внутрішніх справ, закордонних справ, інспекція ядерного регулювання, управління розвідки...
Свобода	Органи суду, юстиції і прокуратура.
Інформація	Комітет і Рада з питань телебачення і радіомовлення, Міністерства культури, освіти і науки, молоді і спорту, інформаційної політики, служба спеціального зв'язку...
Наука	Національні Академії Наук
Соціальне забезпечення	Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство соціальної політики України, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України
Бізнес МСП	Підтримка малих та середніх підприємств
Мораль	Антимонопольні і антикорупційні органи
Екологія	Міністерство екології і природних ресурсів

*Авторське групування за даними [12, 13, 14, 15]

Динаміка індексів базових цінностей *соціальне забезпечення, безпека, інформація, свобода, екологія, наука, бізнес і мораль* представлена на рис. 1.

Індекси цінностей *соціального забезпечення, безпеки, моралі і приватного бізнесу* у 2014-2017 рр. зростають, при одночасному зростанні витрат на їх формування (див. табл. 2). При цьому у європейському матеріально забезпеченому суспільстві (див.табл.1) серед базових цінностей *матеріальне забезпечення* навіть не розглядається.

Індекси цінностей *свободи, екології і науки* зменшуються, при одночасному зменшенні витрат ресурсів на їх формування. Індекс цінності *бізнесу* зростає, але витрати бюджету на його розвиток мінімальні, приблизно, на три порядки менші порівняно із витратами на підтримку цінності *соціальне забезпечення*. Загалом спостерігається вкрай низьке ресурсне забезпечення формування цінностей *екології, науки, моралі і інформації*, що

свідчить, з однієї сторони, про негативні тенденції щодо їх формування, а з іншої – про в цілому недостатні ресурси країни.

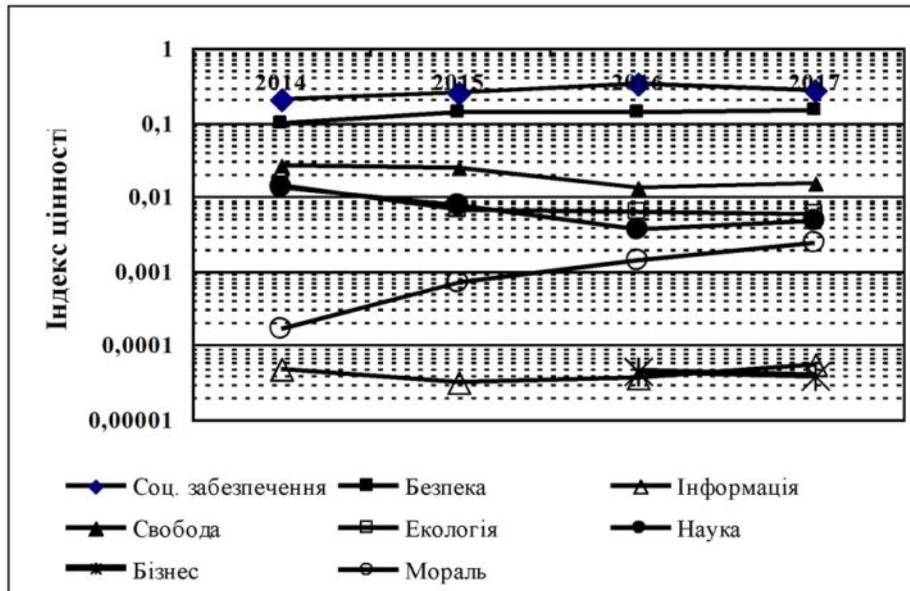


Рис. 1. Динаміка індексів базових цінностей українського суспільства (розраховано і побудовано за даними таблиці 2).

Економічна ситуація України характеризується падінням ВВП, постійним збільшенням рівня безробіття, дефіцитом бюджету і зростанням інфляції, низьким рівнем добробуту 80% населення, зниженням прямих іноземних інвестицій (табл. 4).

Як спосіб поповнення бюджету країни, стабілізації економічного зростання заслуговує на увагу досвід економічної стратегії повоєнної відбудови Японії після 1945 року[18].

У 1945-1955рр. промислові підприємства Японії були забезпечені власним капіталом лише на третину. У 1946-1948 рр. Японія отримала від США 980млн дол., або 4,2% ВВП.

Отримані кошти передусім витрачалися на імпорт продовольства з Америки, на погашення державного боргу та будівельні інвестиції. Але вже з 1946 р., національні політичні кола здійснюють спроби вийти з-під опіки Сполучених Штатів.

Таблиця 4

Деякі індикатори економіки України (темпи розвитку, %)* [17]

	ВВП, дол. США на душу населення		Дефіцит бюджету, млн.грн.		Прямі іноземні інвестиції, млн. дол. США	Індекс інфляції	Рівень безробіття, %
2013	4030,3	+4,5	-63590,3	- 4,37	4498	100,5	7,7
2014	3014,6	- 25,2	-72030,5	- 4,60	410	124,9	9,7
2015	2115,4	- 29,8	-30898,2	- 1,56	2961	143,3	9,5
2016					2098	111,4	9,8
2017 [20]		+3,0	-77500,0	-3,0		108,1	8,6

*значення індексів подаються у % відносно попереднього року

Проблема ресурсів вирішується шляхом спрямування соціальних заощаджень в інвестиційний процес. В Україні проблема ресурсів може бути вирішена шляхом їх вилучення із тіньового сектора економіки і добровільних внесків в реальну економіку до 20% заможних верств населення. Наприклад, такі мільярдери як Білл Гейтс приносять користь всьому людству і займаються гуманітарною допомогою і меценатством [18]. Легка промисловість Японії, як стабілізуючий фактор в економіці, компенсувала втрати завдяки дешевій робочій силі та отриманню дешевих товарів базових галузей. В Україні таким стабілізуючим фактором є сільське господарство. Податкова система Японії спиралася на принципи соціальної справедливості, прямих податків і прогресивного прибуткового податку. Значною мірою економічна політика орієнтувалась на підтримку малих і середніх підприємств.

Найважливішим завданням Німеччини було не максимізація державного соціального забезпечення, а створення умов для розвитку ринкової економіки та ефективної зайнятості населення [19].

При зростанні залучених ресурсів і при дотриманні принципу соціальної справедливості в Україні проблема реструктуризації базових цінностей суспільства може бути

вирішена шляхом опосередкованої трансформації видатків соціального забезпечення в розвиток реальної економіки і таким чином зростання кількості робочих місць і заробітної плати, при зростанні соціальних стандартів. Кількість робочих місць – повинна стати одним із найважливіших показників при плануванні економічного розвитку.

Інтенсивний шлях розвитку, який пов'язаний з розвитком реальної економіки, впровадженням інноваційних технологій виробництва, із зростанням робочих місць, – відомий і ефективний засіб позитивних економічних змін. У таких умовах необхідно формувати нове ставлення до праці, до екології, формувати у людей ділові якості, стимулювати прояв творчості в роботі та сумлінне ставлення до неї. Це означає необхідність підвищувати в суспільстві пріоритети наступних цінностей: *свобода, наука, бізнес, мораль і екологія*, тобто збільшувати долю бюджетних витрат на їх формування і таким чином опосередковано зменшувати долю витрат ресурсів бюджету на *соціальне забезпечення* при підвищенні соціальних стандартів. Такий комплексний економічний розвиток українського суспільства на основі реалізації встановлених базових цінностей є втіленням *збалансованого (стримуючого) або сталого* розвитку.

Світовий досвід економічної стратегії держави у нестабільних економічних системах і практика економічних реформ в Україні дозволяють зробити ряд висновків, що можуть стати основою формування державної економічної стратегії в країні із нестабільною економікою:

- у підготовці заходів щодо виходу економіки із трансформаційної кризи та переходу до економічного зростання необхідно планування економічного розвитку в поточних політичних і економічних умовах здійснювати на основі визначення базових суспільних цінностей і їх пріоритетів з метою визначення пріоритетних галузей економічного розвитку,

- базовими цінностями суспільства в нестабільних умовах економічних трансформацій в напрямі зменшення їх пріоритетів є: *безпека, свобода, інформація, наука, соціальне забезпечення, бізнес МСП, мораль і екологія,*

- мораль через проявлення в поступках є економічною категорією,

- впровадження ефективних способів задоволення соціально-політичних потреб людини на базі оптимізації витрат і зростання ресурсного потенціалу економічної системи з урахуванням визначених пріоритетів базових цінностей суспільства,

- робити акцент в економічному розвитку на глобальних цінностях суспільства – *екологія і агроклімат*,

- економічні, соціальні і екологічні акценти – головний пріоритет економічного розвитку.

Список джерел

1. Druker, P. The Practice of Manegement/ P. Druker.- New York, 1954.

2. Кант И. Основы метафизики нравственности. 1785 // Кант И. Соч.: в 6 т. М., 1965. Т. 4 (1). С. 219-310.

3. Кант И. Критика практического разума // Кант И. Соч.: в 6 т. М., 1965. Т. 4 (1). С. 311-501.

4. Философский 19. словарь. Под. ред. М. М. Розенталя и П. Ф. Юдина. М., Политиздат, 1963. 544 С.

5. Корреспондент: Украинский диагноз. Исследование ценностей разных народов Европы показало к чему стремятся украинцы. Корреспондент, №9, 16 марта 2011: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://korrespondent.net/ukraine/events/1196183-korrespondent-ukrainskij-diagnoz-issledvanie-cennostej-raznyh-narodov-evropy-pokazalo-k-chmu-stre>.

6. Цінності українців pro et Contra реформ в Україні // Центр соціальних та маркетингових досліджень // www.socis.kiev.ua.

7. Громадська думка про права людини в Україні. 08/12/2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/article/gromadska-dumka-pro-prava-lyudini-v-ukraini>.

8. За межею бідності в Україні живе понад 80% населення - депутат // УНІАН // www.unian.ua.

9. Гоббс Т. Левіафан / Пер. з англ.- Г 57 К.; Дух і Літера, 2000.– 606 с.

10. Сміттєзвалища займають 7% території України – еколог // Українські національні новини. // www.unn.com.ua.

11. Податок на додану вартість / Надходження та відшкодування ПДВ // Державна казначейська служба України // www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=277029&&documentList_stind=121.

12. Звіт Антимонопольного комітету України за 2014 рік: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=110270>.

13. Проект Закона про Державний бюджет України на 2014 рік від 14.09.2013 № 3000 // w1.c1.rada.gov.ua.

14. Проект Закона про Державний бюджет України на 2015 рік від 12.12.2014 № 1000 // w1.c1.rada.gov.ua.

15. Проект Закона про Державний бюджет України на 2016 рік від 14.09.2015 № 3000 // w1.c1.rada.gov.ua.

16. Проект Закона про Державний бюджет України на 2017 рік від 15.09.2016 № 5000 // w1.c1.rada.gov.ua.

17. Индекс инфляции (Украина) // Финансовый портал. Минфин // index.minfin.com.ua.

18. Жаліло Я.А. Економічна стратегія держави у нестабільних ринкових економічних системах // Серія: Економічні стратегії // Рада національної безпеки і оборони. Національний інститут стратегічних досліджень // old.niss.gov.ua.

19. Економіка Німеччини після Другої світової війни. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://studme.com.ua/16300115/politekonomiya/ekonomika_germanii_posle_vtoroy_mirovoy_voyny.htm.

© Замкевич Б.М., 2017

3.4. Уточнение модели экономического субъекта: механизмы интуиции и творчества

Даниэль Канеман (Daniel Kahneman), лауреат Нобелевской премии по экономике, один из основоположников психологической экономической теории и поведенческих финансов, уделил особое внимание интуиции, считая ее ключевым фактором в действиях экономических агентов. Он выделил основные характеристики интуитивной модели принятия решения [1]:

1. Высокая скорость, живость по сравнению с относительной медлительностью рациональных процессов мышления.

2. Одномоментность и целостность видения проблемы или ситуации.

3. Автоматизм, неконтролируемость процессов интуитивной работы.

4. Легкость проявления, отсутствие усилий.